

VÉRTESI NATÚRPARK

... egy cseppnyi Magyarország ...

VÉRTESSZENTKERESZTI BENCÉS APÁTSÁG

Benedictine abbey
of Vértesszentkereszt

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

DARÁNYI IGNÁC TERV

Vértesszentkereszti bencés apátság

A bencések szokása szerint lakott területtől távol, egy magaslatra épült, vörösmárvány díszei után egykor „vörös kolostornak” is nevezett épületegyüttes töröktől dült, lakosságtól széthordott állapota ellenére is megkapó látványt nyújt, és hazánk egyik legszebb román kori műemlékmaradványa. 1146-ban keltezett első írásos feljegyzése a Csák nemzetségből származó Ugrint nevezi meg a monostor alapító és adományozó kegyurának. Az apátság XIII. századi fénykorában épült, román kori templomának építészeti megoldásaiban már megjelenik a korai gótika is. Később az apátság befolyása csökkenni kezdett, birtokosai többször váltották egymást, melynek eredményeként a XIV-XV. század fordulójára a bencés szerzetesek elhagyták. Mátyás király pápai beleegyezéssel a dominikánusoknak juttatta az uradalmat, akik ekkorra már – missziós alaptevékenységük mellett – a pápától engedélyt kaptak világtól elvonult, elmélkedő hivatásgyakorlásra is. A domonkosok XVI. század első feléig tartó építkezését, átalakítási munkáit nem a szépségre való törekvés, hanem a szerénység és a célszerűség jellemezte. A kolostorban az életet a török pusztítás szüntette meg. A XVIII. században a növényi ornamentikával díszített, faragott oszlopfőket, állatalakos töredékeket, csúcsíves ablak- és kapukeret-köveket az Esterházyak a tatai és a csákvári kastélyukba szállíttatták, ahol a kor divatja szerint romantikus műomokat építtettek belőlük. Számos faragott követ a tatai múzeumban őriznek.

Benedictine abbey of Vértesszentkereszt

The ruins of the former Benedictine abbey, built on an elevation a long way from inhabited areas, still belong to the most beautiful Romanesque historical monuments of Hungary, despite the fact that the complex was destroyed by the Turks and its stones were taken away by local residents. The first written document dating back to 1146 names Ugrin, a member of the Csák clan, as the founder of the abbey. As regards architecture, the style of the abbey church, built in the 13th century, is Romanesque with early Gothic features. Following the 13th-century heyday, the importance of the abbey started to decline, and it changed hands several times. Finally, by the turn of the 14th and 15th centuries, the monks had abandoned it. With the permission of the Pope, King Matthias Corvinus then gave the estate to the Dominican Order. The new owners had the complex rebuilt and extended until the early 16th century. The reconstruction aimed at modesty and practicability rather than aesthetic values. Life in the abbey came to an end when the Turks destroyed it completely. In the 18th century, the Esterházy family had the carved capitals ornamented with flowery patterns, the fragments with animal figures, as well as the pointed-arched window and gate frames transported over to their estates at Tata and Csákvár where, as was fashionable in that age, the stones were used for the building of romantic artificial ruins in the landscape gardens surrounding the mansions. Many carved stones are kept in the museum of Tata.

Információ / Information:

Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány /

Pro Vértes Public Foundation for Nature Conservation

H-8083 Csákvár, Kenderesi u. Geszner-ház

Tel/fax: +36-22-354-420

E-mail: provertes@provertes.hu

Weboldal: www.provertes.hu, www.vertesainaturpark.hu